

Leven in de pauzestand

Door Miek Smilde

Geluk dwing je af, vinden de aanhangers van Rita Verdunk. Wie het boek *Gelukzoekers* van Joke van der Zwaard leest, weet dat geluk voor de meeste vrouwelijke huwelijksmigranten een rekbaar begrip is. Van der Zwaard sprak met veel van deze vrouwen over hun ervaringen als nieuwkomer in Nederland. Een verhaal over eenzaamheid, uitsluiting en verloren talenten.

Het moeilijkste hier is de uitsluiting door Nederlanders uit de Nederlandse samenleving, doordat er gedachten rondgaan dat wij enkel op geld uit zijn', merkt een Russische vrouw op. 'Nederlanders houden de deur dicht', zegt een Chinese. En een Turkse vrouw vindt: 'Nederlandse mensen zien ons als tweedeklas mensen.'

Het zijn weinig opwekkende geluiden die weerklinken in het boek *Gelukzoekers* over vrouwelijke huwelijksmigranten in Nederland. Het boek is gebaseerd op gesprekken met tweehonderd vrouwen uit 26 landen die de afgelopen twintig jaar naar Nederland kwamen om te trouwen of samen te wonen. Een goede naam hebben deze vrouwen niet. Het zijn of analfabete wereldvreemde meisjes uit de bergen of potverteerders, vinden veel autochtone Nederlanders. Aan hun oprechte liefde wordt vrijwel altijd getwijfeld, en als ze islamitisch zijn, zijn ze tegenwoordig ook nog eens een gevaar voor de samenleving. Niemand denkt dat deze vrouwen op enige manier een positieve bijdrage aan de Nederlandse samenleving zouden kunnen leveren.

Toch is dat zo, blijkt uit de studie van Van der Zwaard. Als de bestaande inburgeringprogramma's meer toegesneden zouden worden op de kwaliteiten en talenten van de inburgeraars, als meer aandacht zou worden besteed aan het leren van de Nederlandse taal in combinatie met stages, als diploma's uit het buitenland sneller zouden worden beoor-

deeld en het onderwijsaanbod na de inburgering zou worden aangepast, kan een reservoir aan talent worden aanbeoordeld dat nu in de meeste gevallen thuis zit te verpieteren of ongeschoold werk verricht. Dat is namelijk het dominante beeld dat uit het boek oprijst.

De vrouwen die de afgelopen decennia vanwege een partner naar Nederland kwamen, hebben vrijwel allemaal hun dromen op een betere toekomst moeten bijstellen, en moeten leren leven met de realiteit van eenzaamheid en uitsluiting. Leven in de pauzestand, noemt de onderzoekster het. Deels hebben de vrouwen dat isolement aan zichzelf te wijten, blijkt uit het boek. De vrouwen laten

zich veel gelegen liggen aan hun man en hun (schoon)familie, nemen weinig eigen initiatief, en hebben een gebrek aan zelfvertrouwen waardoor zij in hun eigen kleine kringetje blijven rondraaien. In onze van eigen verantwoordelijkheid doorspekte samenleving, waarin het individu als autonoom wezen zelf zijn geluk moet afdwingen, vallen deze vrouwen snel buiten de boot.

Toch is het veel te makkelijk om de schuld van hun uitsluiting alleen henzelf te verwijten. Neem bijvoorbeeld de erkenning van behaalde diploma's die in veel gevallen sterk te wensen over laat. Terwijl de Nederlandse gezondheidszorg zit te springen om personeel, wordt de Wit-Russische verpleegkundige of de Turkse tandartsassistente gezocht haar hele opleiding over te doen. De wachttijden voor de inburgeringcursus lopen soms op tot meer dan een half jaar, wat demotiverend werkt. De gebruikte methoden om Nederlands te leren, sluiten slecht aan bij de heel diverse ontwikkelingsvaardigheden van de cursisten. De bureaucratie is tenenkrommend, en de onverschilligheid groot. Alle vrouwen zeiden zonder uitzondering dat ze in Nederland tegen een muur van desinteresse waren aangelopen. Blijkbaar mogen deze vrouwen het geluk wel afdwingen, maar niet in Nederland.

Integratie is een ingewikkeld probleem. Minister Vogelaar, die het voorwoord schreef bij het boek, weet er inmiddels alles van. Het is de ver-

dienste van het boek *Gelukzoekers* dat de vrouwen over wie het daarbij gaat zelf eens aan het woord komen. Het is confronterend te lezen hoe deze vrouwen tegen Nederland aankijken toen ze kwamen en hoe dat beeld in de loop der jaren is gekanteld. Het is informatief te lezen welke rol de partner en de (schoon)familie in diverse culturele gemeenschappen spelen als het om integratie gaat. Het is schrijnend te lezen hoe alleen en ontheemd mensen zich kunnen voelen. En het is hoopvol te lezen dat sommige vrouwen, ondanks veel frustraties en tegenwerkingen, toch kansen zien voor een betere toekomst.

Om die toekomst vorm te geven en ervoor te zorgen dat komende bruiden van buiten sneller integreren in de Nederlandse samenleving, is meer nodig dan heel hard roepen dat iedereen zelf het geluk afdwingt. Van der Zwaard formuleert daartoe bruikbare adviezen. Interactieve voorlichting moet mensen helpen zich beter voor te bereiden op de realiteit van Nederland. De Nederlandse taal zou beter vanuit de eigen taal geleerd kunnen worden, en de inburgeringprogramma's moeten veel sneller worden aangeboden en beter zijn afgestemd op de behoeften van de inburgeraars. Vogel's idee om het bestaande standaard inburgeringprogramma te vervangen door vier inburgeringstrajecten sluit daarbij aan. Na de inburgering zou het makkelijker moeten worden om vervolgonderwijs te krijgen. Tenslotte is het belangrijk dat de vrouwen om wie het gaat hun zelfvertrouwen terugkrijgen. En dat de samenleving hen vertrouwen geeft.

Joke van der Zwaard:

Gelukzoekers - Vrouwelijke huwelijksmigranten in Nederland.

Uitgeverij Artemis, Amsterdam 2008. ISBN: 9789047200482. Prijs: € 18,95.

Illustratie Djanko:

Eerder gepubliceerd in de VPRO Gids (2007-2), overgenomen uit Politiek in Prent 2007, Catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling.

Stichting Pers & Prent, Utrecht 2008.

ISBN 9789077496107. Prijs: €16,50.

